

מערך שיעור: חסי החסה

מהלך הפעילות:

שלב 1: הקדמה

ספרו לתלמידים על גוש קטיף: היכן הוא נמצא, מעט על ההיסטוריה ועל החיים בגוש (ניתן ורצוי להיעזר בכרזות כדי לחבר את המילים לתמונות מוחשיות).

שלב 2: סיפור חסי החסה

הקריאו לתלמידים את הסיפור "חסי החסה" המתמקד בפיתוח החממות בגוש ובהצלחה בגידול ירקות עלים ללא תולעים. היעזרו בחוברת המאירת כדי להמחיש את הסיפור וליצור חיבור רגשי של התלמידים לנושא.
הנחו את הילדים לחשוב במהלך הסיפור:

- איך מרגיש דן הגנן?
- איך מרגישה חסי החסה?

שלב 3: דיון

- לאחר הסיפור ערכו דיון קצר (התאימו את שאלות הדיון לגיל התלמידים):
- מה דעתכם על הסיפור? מה אפשר ללמוד ממנו?
 - מה אתם הייתם עושים? כיצד הייתם מציעים לחסי החסה ולדן הגנן להתגבר על המזיקים?
 - כיצד חש דן כאשר נאלץ לעזוב את גוש קטיף? איך הייתם פועלים במקומו?

במהלך הדיון הרחיבו וספרו על החקלאות בגוש קטיף.
היעזרו ב**נספח 1**: חקלאות גוש קטיף וב**נספח 2**: קטיפדיה

שלב 4: סיכום ופעילות יצירה

בחרו באחת מהאפשרויות לפעילות יצירה בעקבות הסיפור:

- הזמינו את התלמידים לכתוב סימאאות המזירות את הציבור מתולעים בירק ומדגישות את הערך של ירק עלים ללא תולעים.
- הזמינו את התלמידים לכתוב חמסיר מפיה של חסי החסה, בנקודת הזמן הנוכחית שלאחר העקירה. בנו את דגם החממה*:
- א. מפרידים, מקפלים ומדביקים את דף החממה לפי הסימון ליצירת החממה.
ב. צובעים את חצי שמינית הבריסטול בצבע חול או מדביקים עליה חול אמיתי בעזרת דבק פלסטי.
ג. מכינים חסות קטנות מנייר קרפ ומדביקים אותן על הבריסטול המוכן.
ד. מחברים את החממה מעל החסות.
ה. גוזרים כיסוי משקית הניילון ומדביקים מעל החממה.

*ניתן לצלם ולהכין דגמים נוספים מתוך הפריסה שב**נספח 3**.

הצעות להרחבה:

כמבוא או כסיכום לשיעור - למדו את דין התולעים בירקות והמחישו את חשיבות החממות בגוש קטיף. ניתן להקריין סרט על החיים בגוש קטיף

קבוצת יעד:
כיתות א'-ד'

משך הפעילות:
כשעה

מטרות:

- היכרות עם גוש קטיף
- היכרות עם החקלאות המיוחדת בגוש קטיף והבנת חשיבות ההצלחה של הגידול בחממות
- היכרות עם המושג "ירק גוש קטיף - ירק עלים ללא תולעים"
- יצירת חיבור רגשי לחקלאות ולחקלאים בגוש קטיף
- חיבור סיפור גוש קטיף לערכים כגון אמונה, התמדה, תקווה, חריצות ועבודת כפיים.

עזרים:

- סיפור מצויר - חסי החסה
- חממה מתקפלת לכל תלמיד
- חומרי יצירה: נייר קרפ ירוק, מספריים, דבק, שדכן, צבעים, טושים
- חצי שמינית בריסטול לבנה לכל תלמיד
- שקית כריכים קטנה שעל כל תלמיד להביא מהבית
- ערכת כרזות גוש קטיף (לא חובה)

נספח כשחקלאות ותורה נפגשות

בגוש קטיף בא לידי ביטוי הקשר המיוחד בין החקלאות לתורת ישראל. החקלאות בגוש קטיף עמדה בקריטריונים הגבוהים בתחום החקלאי וגם בקריטריונים הגבוהים ביותר בתחום ההלכתי. לשם כך נדרש מהחקלאים ומהמדריכים החקלאים להבין את ההיבטים התורניים של הסוגיה וכן נדרש מהרבנים והפוסקים להבין את הצרכים ואת התהליכים החקלאיים בכל נושא. פתרון מיוחד שפותח לשנת השמיטה, בזכות העבודה המשותפת של החקלאים ואנשי ההלכה, היה גידול במצעים מנותקים. נושא זה דרש פתרון בעיות אגרוטכניות רבות בהיבטים של ניקוז, דישון, גובה הטמפרטורות ועוד. כל אחד מהפתרונות היה צריך לענות גם על הדרישות ההלכתיות וגם על הדרישות החקלאיות ותבע מהחקלאי מיומנות מקצועית וידע הלכתי. גולת הכותרת של שילוב זה בין תורה לחקלאות היה כמובן הפיתוח המיוחד של גידול ירקות עלים ללא חרקים, שאפשר לפלח שוק שלם של גידולי עלים לעלות באופן פשוט וקל על שולחנם של שומרי הכשרות גם במגזר הפרטי וגם במגזר העסקי (מסעדות, בתי מלון וכו'). החקלאי שבחר בצורת גידול זו היה צריך לדעת שהוא מחויב לא רק להוציא תוצרת ברמה חקלאית גבוהה אלא גם ברמת כשרות טובה ולראות לא פעם איך יבול מוצלח נפסל למשלוח בגלל שנמצאו בו אחוזים גבוהים של תולעים.

כך היווה גוש קטיף חממה מעולה לשילוב חקלאי הלכתי, ליצירת פתרונות מקוריים ולדחיפה משמעותית של השילוב בין תורה לחקלאות בתחומי עשייה רבים.

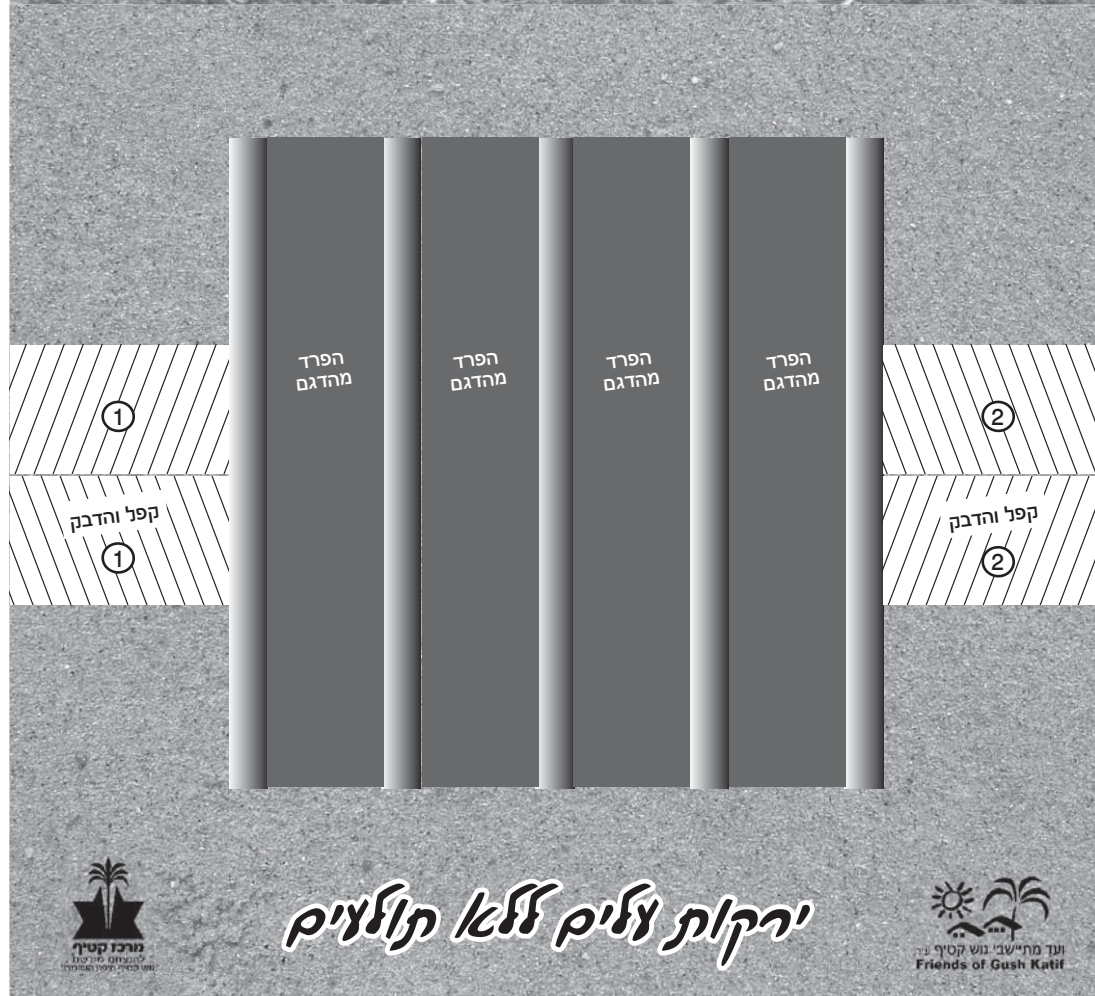
מערך שיעור: חסי החסה

נספח 2 קטיפדיה

נספח 3 פריסת החממה

1 קיפול החממה
2 הכנת משטח עם "חסות" מנייר קרפ
3 הצבת החממה מעל משטח החסות
4 הספת ניילון

ירקות צאים לאא תואצוימ

<p>ההיסטוריה היהודית של חבל עזה</p>	<ul style="list-style-type: none"> אבות האומה אברהם ויצחק התיישבו בארץ גרר, שיש המזהים אותה באזור שבין עזה לרפיח. כבר בתקופת החשמונאים שכנו בחבל עזה יישובים יהודיים. הפייטן רבי ישראל נאג'רה ונתן העזתי הם מהמפורסמים שבתושבי החבל. פסיפס יפיפה שרד מבית הכנסת המפואר שהיה בעבר בעיר עזה, ובמרכזו דמותו של דוד המלך. במסגרת המבצע להקמת אחת-עשרה הנקודות בנגב, במוצאי יום כיפור תש"ז 1946 הוקם כפר דרום. ביום י"ב באלול תשכ"ט, 13 בספטמבר 1970, קיבלה ממשלת ישראל את ההחלטה על יישוב האיחזות נח"ל ברצועת עזה.
<p>התיישבות</p>	<ul style="list-style-type: none"> ביום כ"ב בשבט תשל"ז, 1977, הוקם היישוב הראשון בגוש קטיף - נצר חזני. במהלך השנים שלאחר מכן הוקמו בגוש קטיף עשרים ואחד יישובים.
<p>ארץ האמונה</p>	<ul style="list-style-type: none"> חיי תורה היו הבסיס לחיי הקהילה בגוש קטיף. הגוש הצטיין בריבוי מוסדות התורה שפעלו בו: ארבע ישיבות גבוהות, מכינה, ישיבה תיכונית, אולפנה וכן עשרות שיעורי תורה שהועברו לכלל הציבור.
<p>חקלאות</p>	<ul style="list-style-type: none"> התנאים המיוחדים, המציאות המתגרת והחיבור בין החקלאים לאנשי התורה, הביאו לחידושים הלכתיים שאפשרו פיתוח שיטות חקלאיות ייחודיות. אחד מהפיתוחים המיוחדים, שצמחו בגוש קטיף, הוא ירק עלים ללא תולעים. החקלאות בגוש קטיף זכתה להישגים בינלאומיים והייתה חלק משמעותי בייצוא הכולל של מדינת ישראל.
<p>קהילה</p>	<ul style="list-style-type: none"> מתיישבי גוש קטיף יצרו פסיפס ישראלי של דתיים, מסורתיים וחילוניים, אנשי עיירות פיתוח ואנשי גוש דן, בני מושבים ובני ישיבות. כך נוצר מרקם קהילתי מיוחד. בגוש קטיף כולם הכירו את כולם. תחושת חיבור חזקה שררה בין בני כל היישובים ורשת ענפה של גמח"ים וסיוע הדדי פעלה בגוש.
<p>התמודדות עם טרור</p>	<ul style="list-style-type: none"> עם פרוץ האינתיפאדה הראשונה, בשנת תשמ"ז, 1987, נאלצו תושבי גוש קטיף להתמודד עם הטרור הפלסטיני. במשך שמונה עשרה שנה עמדו תושבי הגוש מול מתקפות טרור חוזרות ונשנות, שכללו ירי ופיגועים בכבישים, חדירות מחבלים ויותר מחמשת אלפים פצצות מרגמה. למרות מתקפות הטרור הבלתי פוסקות המשיך גוש קטיף לצמוח ולהתפתח. רק משפחות מעטות עזבו את הגוש בגלל הקושי הביטחוני.
<p>המאבק הכתום</p>	<ul style="list-style-type: none"> כשהודיע ראש הממשלה אריאל שרון על תוכנית ההתנתקות, יצאו תושבי גוש קטיף ותומכיהם מכל הארץ למאבק על ביתם ועל ביתו של העם כולו. למרות אי הוודאות הגדולה בחרו אנשי גוש קטיף להמשיך ולדבוק באדמה ולהיאבק על אמונתם עד הרגע האחרון. היה זה מאבק מלא אהבה ואמונה, שהתנהל מתוך החלטה להימנע ממלחמת אחים. ציבור גדול מכל רחבי הארץ התגייס לטובת הגוש והפך שותף למאבק הייחודי, שהתאפיין בפעילות עממית רחבה, שבסיסה אמירה ערכית חיובית. "השרשרת הישראלית", מבצעי "פנים אל פנים" והסרט הכתום היו המאפיינים הבולטים של המאבק.
<p>עקירה</p>	<ul style="list-style-type: none"> בחדש אב תשס"ה, אוגוסט 2005, עקרה ממשלת ישראל את ההתיישבות בגוש קטיף ובצפון השומרון.
<p>צמיחה מחדש</p>	<ul style="list-style-type: none"> למרות המכה הקשה והכואבת, לא נשברה רוחם של תושבי גוש קטיף. מול קשיים עצומים בחרו התושבים לזקוף קומתם, לבנות יותר מעשרים יישובים חדשים ברחבי הארץ ולשמר את המבנה הקהילתי המיוחד שנוצר בגוש קטיף.
<p>צפון השומרון</p>	<ul style="list-style-type: none"> מראשית ההיסטוריה היהודית בארץ שכן אזור צפון השומרון על "דרך האבות", שבה צעד אברהם אבינו בהגיעו מחרן לארץ כנען ואשר הייתה ציר תנועה חשוב ומרכזי באותם ימים. גם יוסף ואחיו, בנות צלופחד, הנביאים אליהו ואלישע, בית חשמונאי והורדוס הטביעו את חותמם במרחב. בעת חלוקת הממלכה למדינות יהודה וישראל שכנו בצפון השומרון בירות ממלכת שומרון - שכם, תרצה והעיר שומרון (סבסטיה). במלחמת ששת הימים ניהל צה"ל קרב גבורה קשה בעמק דותן נגד הצבא הירדני. בסוף שנות השבעים חודשה ההתיישבות היהודית בצפון השומרון, ועל פי החלטת הממשלה הוקמו האיחזיות הנח"ל חומש, גנים וכדים, שהפכו מאוחר יותר ליישובים קהילתיים חילוניים. שא נור הפכה לכפר אמנים ומאוחר יותר ליישוב קהילתי דתי. במהלך השנים אוכלס האזור במספר יישובים, ביניהם חרמש, מבוא דותן ושקד. באב תשס"ה, אוגוסט 2005, במסגרת תוכנית ההתנתקות, פונו תושבי ארבעה מיישובי צפון השומרון ובתייהם נהרסו. שטח היישובים נותר בשליטת צה"ל (שטח C).

תסו התסה

לאה זכרי

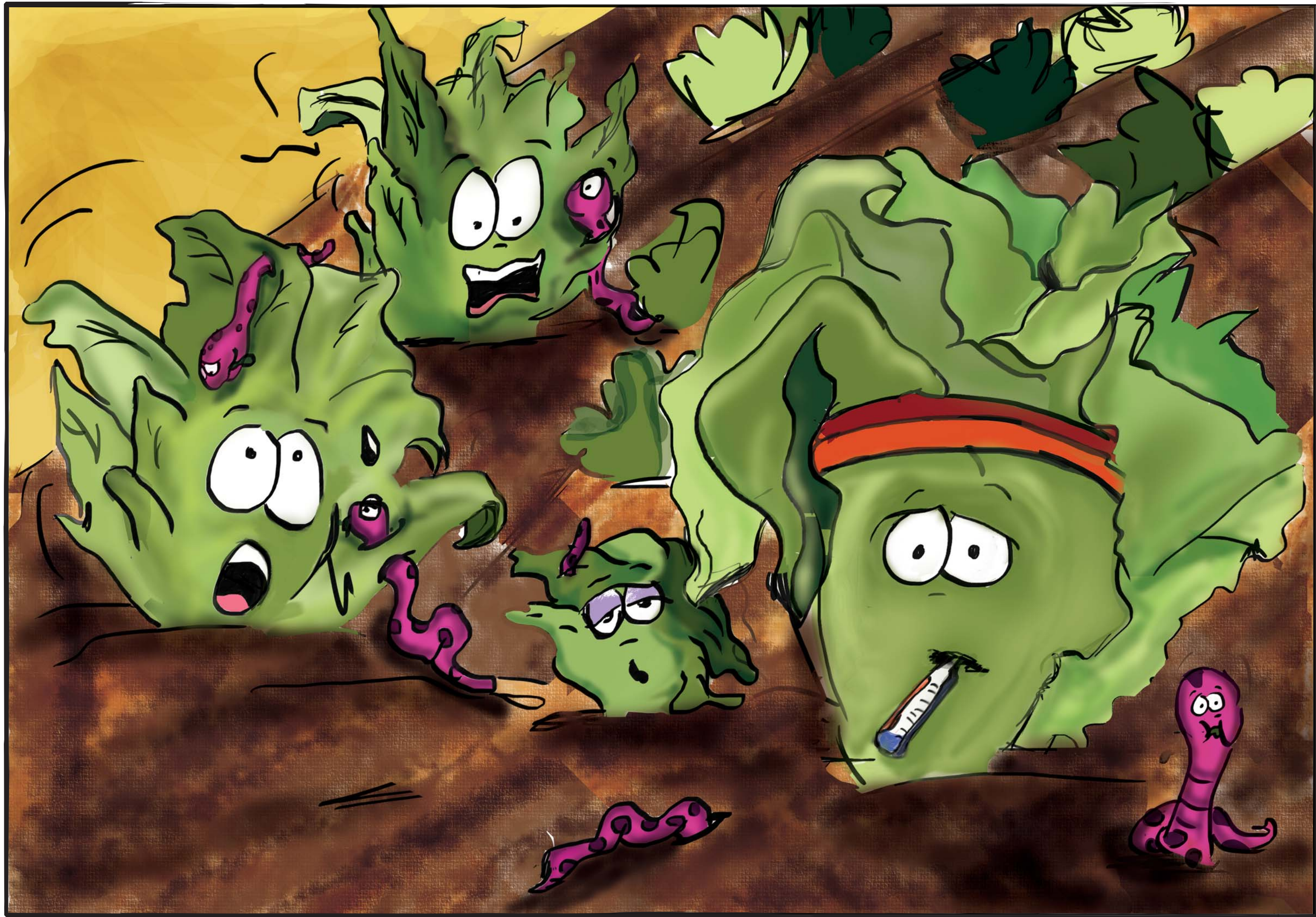
איורים: אביטל שיף
עריכה לשונית: מירב יקיר

חסי החסה קטנה ויפה
טעימה, ירוקה, כל עלה - כקטיפה
גדלה בגוש קטיפי אצל דן הגנו
שמטפל בה ובחברותיה כולן:
מטפח, משקה, מנקה ועודר
מדשן ודואג וגוזם ושומר

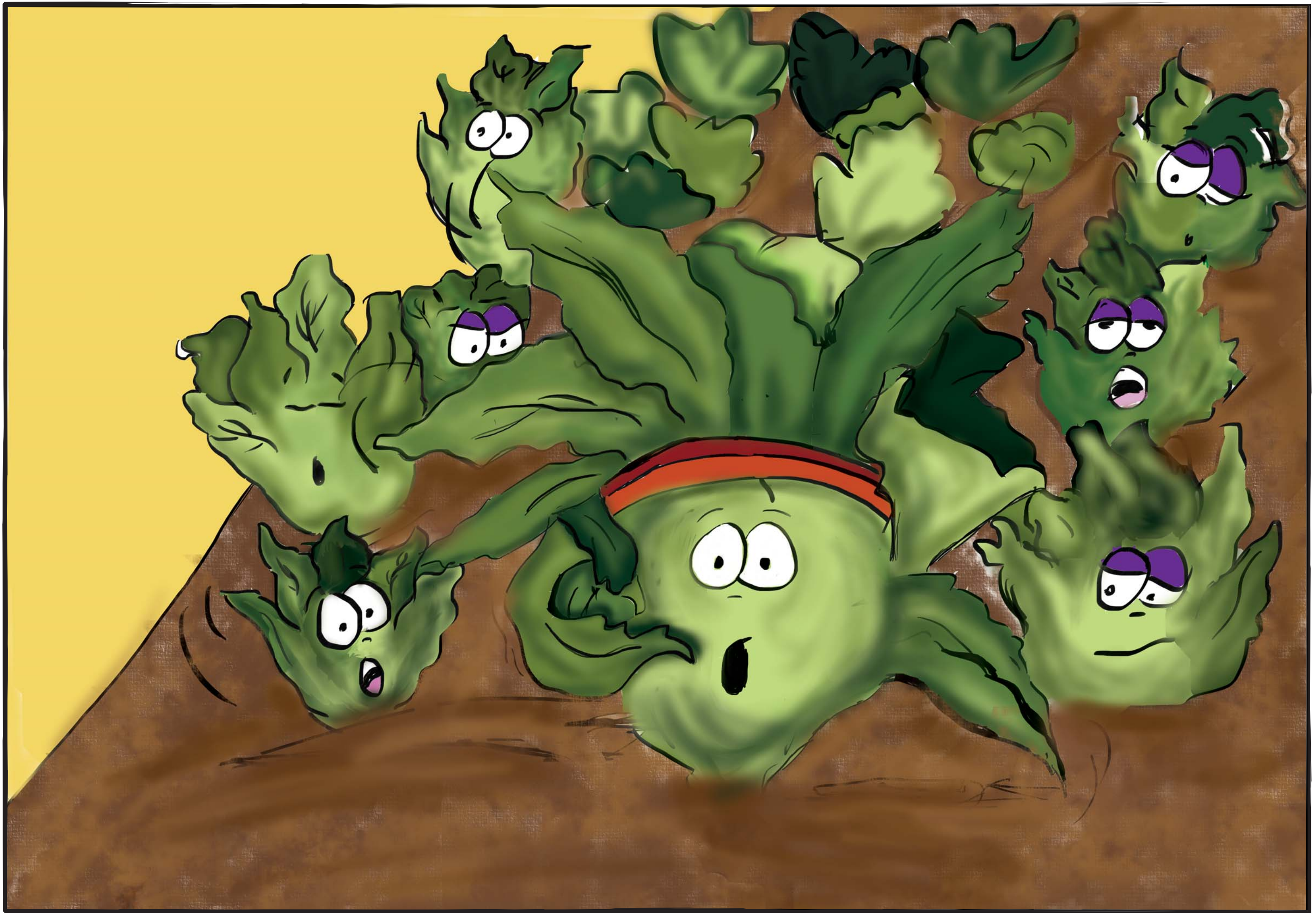
אבל - יום אחד, לפתע פתאום
גילתה חסי החסה שיש לה חום.
היא חולה ולא מרגישה טוב,
עליה חיוורים, הגבעול קצת רטוב.

“איך זה קרה?” קראה, “דן, בוא לעזור!”
“בעלי הרכים מכרסם מישהו חור!”
מרחוק היא ראתה תולעת קטנה
נוגסת בעליה של חסייה השכנה.

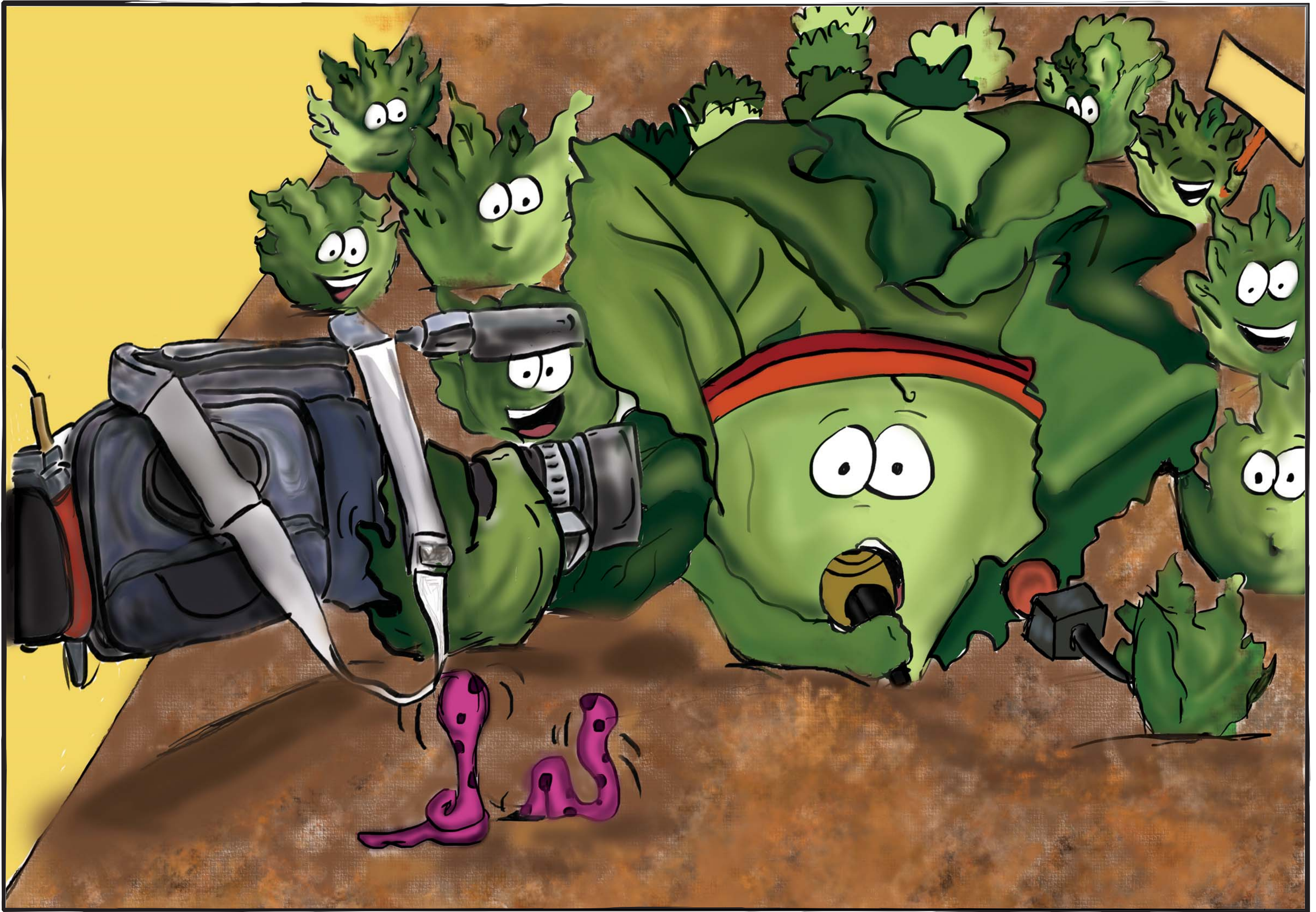

אוווווו!!!

צעקה חסי בחרדה גדולה
וערואה שלמה התעוררה בבהלה.
אמרו החסות - מה הצעקות?
הניחי לישון עוד כמה דקות.
אבל אני חולה, עזרו לי מהר
התולעת את כל העלים תחורר
דן ישליך אותי מהערואה
איש בעלי יותר לא יגע

וחסי קראה - חייבים הגנה
חממה חדשה, מכוסה ושונה
עם רשת גדולה, בצפיפות הדוקה
שתעצור כל זבוב או תולעת מזיקה
וצריך גם את האדמה לנקות וליישר,
שלא יהיו ביצי תולעים או מזיק אחר!

פנתה חסי החולה לדן הגנו
שהבין מיד את חשיבות העניין
הוא יצא מיד לפעולה,
ובנה חממה יפוייה וגדולה:
פרס רשתות עם חורים צפופים,
לשמור מפני מזיקים מעופפים
גם את האדמה הוא ניקה וריסס
את החממה טיפח וביסס.
ערוגות חדשות הוא מיהר וזרע,
על החול הנקי על ברכיו הוא כרע.
עבד קשה ולא התייאש,
לשמור על החסה בכל ליבו ביקש.

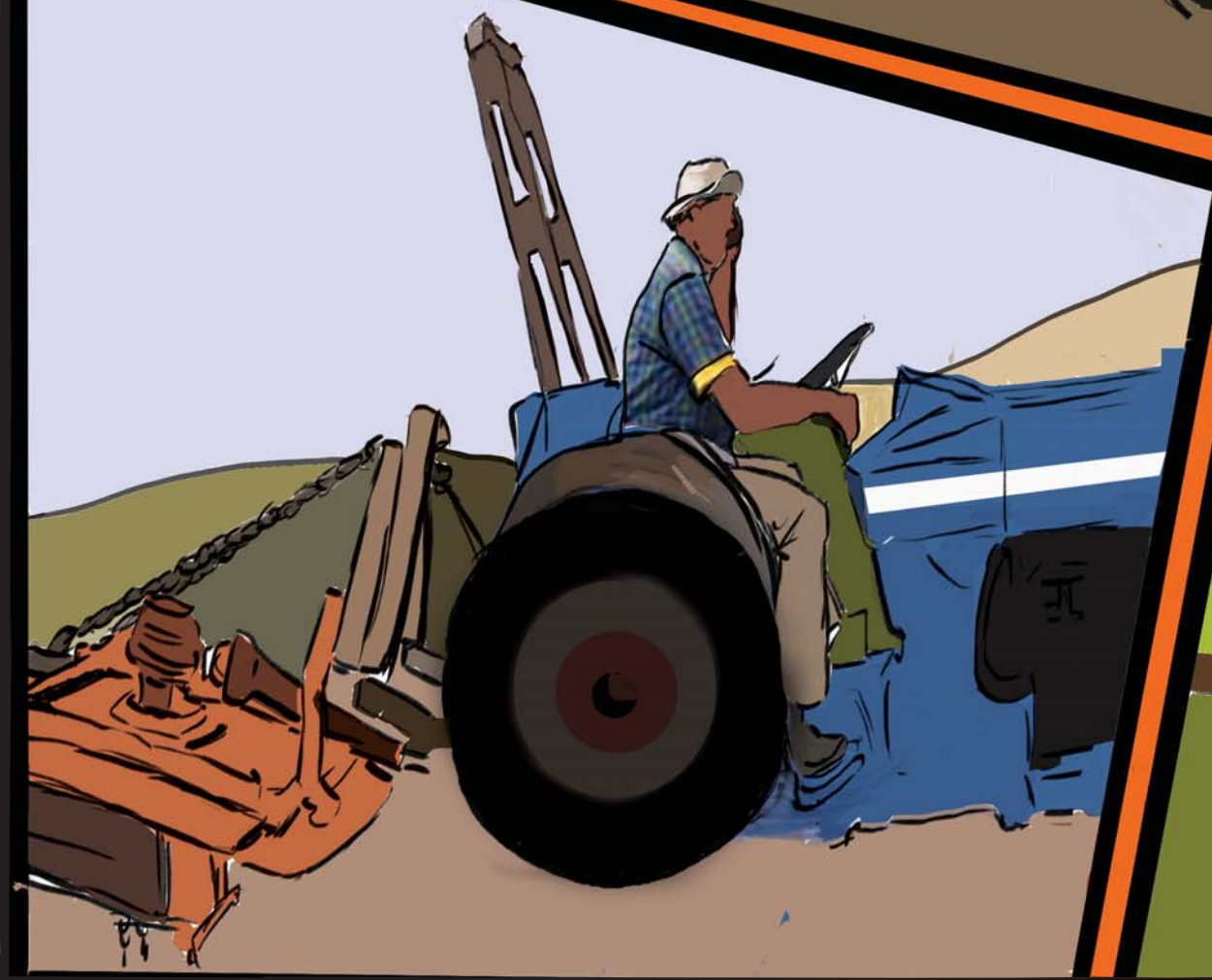

חסי הרגישה מיד יותר טוב
הצבע חזר והגבעול לא צהוב.
היא וחברותיה צוהלות ושמחות,
הן היו עכשיו נקיות וצחות.
מוגנות מתולעים, פרפרים או ביצים,
ללא מחלות, לחצים או קוצים.

ודן - מאושר מההישג המדהים -
ירק עלים ללא תולעים!
יצירה חכמה שאין לה תחליף
אקרא לה מהיום "ירק גוש קטיף".

דן מיהר והודה ליושב במרומים
שהעניק לו הישג כל כך מדהים
ועד מהרה נפוצה השמועה -
חייבים ללמוד מדן את ההמצאה!

ופתאום מגיעים ימים עצובים,
אורזים ארגזים ובוכים ועוזבים...
ודן מתפלל, מבקש מתחנן
על החסות שלו מנסה לגונן.
אבל טרקטור הורס ועוקר ושובר
החממה כבר איננה,
חסי החסה צריכה בית אחר...

אבל דן לא נכנע, אין מקום לייאוש
את החממה יקים שוב, הוא מחליט ונחוש
וגם את ביתו מחדש הוא יבנה
לא יחשוש, לא ינוח עד שהנס ייִשָּׁנָה
והנה - זה קורה!
חממות חדשות
קמות ונבנות בין הרים וחורשות
חממות מיוחדות, נקיות ממזיקים,
ברמת הגולן, בשבי דרום ובחלוציות,
בנתיבות ובזיקים

וחסי החסה גאה ושמחה
הלב מלא געגועים, אבל בחממה - ברכה
יושבת ומסתכלת סביב על הכל
וחושבת - מי שמאמין תמיד יוכל לאדול
לבנות, להמשיך, להקים, ליישב
ואת גוש קטיף תמיד לנצור עמוק בלב.

